

Уређује: доц. др Софија Мићић

АНАЛИЗА НЕПРАВИЛНОСТИ У ПИСАЊУ СТРУЧНИХ РАДОВА НА ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Леонтина КЕРНИЧАН¹, Софија МИЋИЋ²

¹Фармацеутски факултет, Универзитет у Београду, Београд;

²Медицински факултет, Универзитет у Београду, Београд

КРАТАК САДРЖАЈ

Прегледом савремених стручних текстова на енглеском и српском језику може се лако приметити да енглески језик тежи концизности. Преношење дугих фраза са српског на енглески језик чест је проблем, који намеће потребу анализе структуре језика и савремених стилова изражавања оба језика. Ту су и неизоставне грешке у писању услед непознавања етимологије речи. Такође је неопходно да при писању стручних радова препознамо праве колокацијске везе које ће нас упутити на значај контекста у преношењу садржаја у оба смера. Примера оваквих и сличних недоумица, из којих често произлазе грешке, има много у оба језика, те овде помињемо само оне који су типични и најчешћи. Језик је жива творевина којој свако од нас доприноси и обогаћује је, што треба имати у виду, тако да свој стил, чак и приликом синтезе стручних текстова, треба израђивати на прави начин.

Кључне речи: анализа; синтеза; колокације; грешке у спелингу; етимологија; контекст

УВОД

Преглед научних радова се веома често бави проблемима различите природе који задиру не само у домену писмености на страном језику, већ и у познавању правила писања на матерњем језику. Чињеница је да ниједна особа не може да влада свим вештинама, као и да су компетентни лингвисти обавезни да познају и поштују правила писања, али је веома важно и корисно да и нелингвисти буду што више упућени у грешке које могу нехотице или намерно да направе током разраде одређене теме. Стога је циљ овог рада да објасни могуће пропусте током писаног и усменог изражавања, односно да упутити и умногоме олакша увид у њих.

АНАЛИЗА ГРЕШАКА

Основне грешке које се јављају у стручним радовима на енглеском језику из области фармације су следеће: реченице на енглеском језику обично су предуге и не подлежу променама реченичне конструкције које су специфичне за овај језик; велика и мала слова у насловима се неправилно пишу; лична имена и презимена, називи градова, хемијских једињења и других стручних термина се често транскрибују онако како их читамо на нашем језику, а не у оригиналу. Грешке које се јављају у текстовима писаним на српском језику јесу ређе, али их треба поменути: писање великог слова у свим речима које одређују назив институције; стављање тачке иза скраћеница које упућују на звање доктора или магистра; растављено писање појединих речи које се при изговору чују „одвојено”.

Поређење реченичних конструкција српског и енглеског језика

Приликом писања радова текст често обилује великим бројем дугачких реченица, што је нарочито типично за текстове који се пишу на српском језику. Међутим, енглески језик, поготово када су у питању сажети стручни текстови, налаже употребу кратких реченица у којима се користе граматички облици који ће допринети јасноћи и читљивости текста. У следећа два примера видећемо како се иста идеја може превести на више начина.

„(...) Све до краја XIX века постојали су ривалитет и конкуренција између лекара и апотекара, о чему сведоче сачувана документа о међусобним оптужбама за некомпетентност, замену ингридијенција, разблаживање и нетачну израду лекова или смрт пацијента услед неправилне дијагнозе и неадекватног лечења. Ово потпуно одсуство професионалне етике у XV и XVI веку, условило је појаву првих етичких норматива које су доносили градски лекарски и апотекарски савети, јер су градске власти организовале здравствену службу и бринуле о здрављу и добробити грађана. Касније се државе укључују у организацију здравствене делатности, те се стварају нови системи у којима су строго дефинисане улоге свих чланова здравственог тима, који се старају о адекватној терапији пацијента. У модерно доба фармакотерапија се развила као нова дисциплина укључујући потпуно равноправно представнике обе професије, који се уз пуно међусобно уважавање знања и стручности, старају о здрављу пацијента.

Ипак, може се закључити да је и поред постојања бројних етичких норматива, као и законских обавеза, на корениту промену односа између ове две здравствене професије утицао је развој свести о томе да квалитетан лек (у сми-

слу састава, израде или избора терапије) говори о стручности фармацеута, исто толико колико одређује успех лечења, а самим тим и успех лекара.” [1]

Прва верзија:

„(...) Rivalry and competition between medical doctors and pharmacists existed until the end of XIX century as the preserved documents testify on mutual accusations for the lack of competence, ingredient changes, dilution and foul remedy production, as well as on the death of patients that was caused by wrong diagnosis and inadequate treatment. This total lack of professional ethics during XV and XVI century leads to the appearance of the first ethical normatives which were prescribed by the city councils of pharmacists and medical doctors (because city authorities organized the health service and took care of the citizens' health and well-being). Later, the governments were involved in the organization of health service, and new systems were being created with clearly defined roles for all the members of health team and took care a patient to receive an adequate therapy. In modern times pharmacotherapy is developing a new discipline that includes the completely equal representatives of both professions that will focus on the patients' well-being with the full mutual estimation of knowledge and competence.

Nevertheless, it can be concluded that besides the existence of numerous ethical normatives and legal obligations, a radical change in the relations between these two professions was mostly influenced by the development of conscience that a quality drug (meaning composition, production and the choice of therapy) shows the pharmacists' expertise, and consequentially the success of medical doctors.”

Друга (обрађена) верзија:

(...) Rivalry and competition between medical doctors and pharmacists existed until the end of XIX century. The preserved documents have testified on mutual accusations for the lack of competence, ingredient changes, dilution and foul remedy production, as well as on patients' death caused by wrong diagnosis and inadequate treatment. This total lack of professional ethics in XV and XVI century led to the appearance of the first ethical normatives prescribed by medical doctors and city councils of pharmacists (city authorities organized the health service taking care of the citizens' health and well-being). Later, the governments were involved in the organization of health service and new systems were being created with clearly defined roles for all the members of health team, taking care on receiving an adequate therapy for a patient. In modern times, pharmacotherapy has been developing a new discipline including the completely equal representatives of both professions and focussing on the patient well-being with the full mutual estimation of knowledge and competence.

Nevertheless, it can be concluded that besides the existence of numerous ethical normatives and legal obligations, a radical change in the relations between these two professions was mostly influenced by conscience development that a quality drug (composition, production and the choice of therapy) shows the pharmacists' expertise, and consequentially the success of medical doctors.

Промене које су се десиле у другом тексту можемо објаснити на следећи начин:

а) Прва реченица је подељена на две у делу где прекид не би реметио контекст. Сама подела умногоме доприноси јасноћи мисли, а текст је прегледнији;

б) Обратимо пажњу и на промену времена у другој реченици, која је добијена поделом прве реченице у две краће. Енглески језик више упућује на употребу структуре глаголског облика *Present Perfect Tense*, јер се радња не препознаје искључиво у садашњости, већ као корелација између прошлости и садашњости;

в) Прошли партицип *caused by* заменио је *that was caused*, а *prescribed by* заменио је *which were prescribed*. Имајући у виду то да су обе реченице дуже, није потребно да се на крају проширују убацивањем односне заменице и помоћног глагола. Дакле, пасив ће добити свој скраћени облик *Past Participle* + предлог *by*. Такође, због заграде у другој реченици у којој се наводи дужа мисао, нема потребе да се задржи односна заменица с помоћним глаголом, тј. *that was, which were*. Из истог разлога изоставља се и реч *because*, чиме се текст из заграде своди на концизно навођење једне чињенице. На овај начин интонација на крају реченице опада, а текст постаје јаснији;

г) *Taking care on receiving a patient an adequate care* добија се из продуженог инфинитивног облика *to take care a patient to receive an adequate care*.

Ову реченицу бисмо могли да скратимо и на другачији начин:

Later, the governments were involved in the health service organization and new systems created with clearly defined roles for all members of the health team, taking care on receiving an adequate therapy for a patient.

или

Later, the governments involved in the organization of health care service and new systems created with clearly defined roles for all health team members took care on receiving an adequate therapy for a patient.

У овој реченици тежиште радње пребацује се на глагол *take*, док се у првој реченици тежиште препознаје у глаголима *involve* и *create*.

При скраћивању реченица у тексту морамо веома водити рачуна о томе да она не изгуби временску одредницу, тежиште контекста и форму, која треба да кореспондира с осталим деловима текста, чинећи складну целину која има мелодичност и није сувопарна. На пример, ако у претходној реченици скратимо све глаголе, без задржавања једне потпуне форме предиката која ће носити временску одредницу, реченица би била нејасна и изгледала би овако:

Later, the governments involved/involving in the health care service organization and new systems created with clearly defined roles for all health team members taking care on receiving an adequate therapy for a patient.

Овакве синтаксичке конструкције (тзв. крњи глаголски облици) обележје су написа текстова у штампани, а треба да представе маркетиншки слоган који ће само упућивати на једну идеју, без стварне временске одреднице. Међутим, када су у питању научни радови, чији стил писања захтева недвосмисленост, тачно изношење чињеница и њихово тумачење, коришћење оваквог начина писања никако није пожељан.

У текстовима који следе такође се уочавају измене у којима се јасно види да се тежи концизности:

Прва верзија:

„Beyond we meet nutritional needs, diet may modulate numerous body functions and have a significant role to decrease the risk of some diseases. Functional foods are foods that are satisfactory demonstrated in order to affect beneficially one or more target functions in the body. Beyond, adequate nutritional effects in a way which is relevant to either the state of well-being and health or the reduction of the risk of disease. A functional component in such a food can be a micronutrient, non-essential nutriment, and even a substance that has no a nutritive value.” [2]

Друга (обрађена) верзија:

Beyond meeting nutritional needs, diet may modulate numerous body functions that have a significant role in decreasing the risk of some disease. Functional foods are those (that are) satisfactory demonstrated in affecting beneficially one or more target functions in the body. Beyond, adequate nutritional effects relevantly to either the state of well-being and health or the reduction of a risk from disease. In such a food, a functional component may be micronutrient, non-essential nutriment, and even a substance of no nutritive value.

Измене су следеће:

а) У првој реченици инфинитив је замењен герундом, како би се текст „освежио”, постао читљивији и мелодичнији. Исти тип промене примењује се и у другој реченици, где инфинитив *to affect* прелази у *in affecting*;

б) У другој реченици, да се не би двапут понављала именица *foods* (намирнице, не храна), прибегло се употреби показне заменице *those* и изостављању *that are*, будући да се оне већ јављају на почетку реченице;

в) Трећа реченица такође је скраћена, тако да је сада добијена компактнија целина: *in a way which is relevant* је прешло у краћи облик – *effects relevantly*, чиме се није изгубило ни на контексту;

г) У четвртој реченици може доћи до инверзије, тако да *in such a food* прелази испред *a functional component*. На крају је дошло до замене глаголског облика генитивом, што је често у енглеском језику.

Треба поменути и скраћивање одређених израза у генитиву, које је пожељно када су у питању фразе или наслови (на пример, *factors of resolution* у *resolution factors*, *factors of selectivity* у *selectivity factors*, *signi-*

ficant increase of cadmium concentration у *significant cadmium concentration increase*), при чему прва реч остаје на почетку, као атрибутска одредница, док се остале речи тако комбинују да се од генитива гради сложеница пребацавањем речи које ближе одређују иницијални појам испред прве (у овом случају иницијални појам је именица *increase*). Овај поступак се назива „инверзија”, а правилна је само уколико на крају остане именица на коју се све ове одреднице односе, јер би иначе контекст био потпуно промењен. Приликом скраћивања реченице или превода увек треба тражити нит која контекстулан повезује појмове, тј. мисао, али исто тако и језгро које повезује његове огранке на начин којим ће се остварити компактност стилске форме и дотаћи суштина.

Погледајмо следеће примере:

Прва верзија:

This paper is the next report from our studies on interactions between toxic metals and magnesium and/which is focused on the effect of Mg supplementation on Cd and bioelements Cu and Zn in the kidney of mice which are exposed to acute and subacute cadmium intoxication. [3]

Друга (обрађена) верзија:

The present paper is the next report on the studies of toxic metals and magnesium interaction being focused/focusing on the supplemental magnesium effect in the kidney levels of cadmium, zinc and cooper of mice exposed to (acute and subacute) cadmium toxic levels.

Прва верзија:

E-pharmacy has a potential to improve the practice of pharmaceutical care or to harm patient care, depending on how we operate these services. [4]

Друга (обрађена) верзија:

E-pharmacy has a potential of improving pharmaceutical care in practice, depending on the efficiency of services being operated.

У овој реченици имамо замену инфинитива герундом (*to improve* → *of improving*) и замену актива обликом пасива уз потребне измене (*depending how we operate these services* → *depending on the efficiency of services being operated*).

Честа је и погрешна употреба предлога у називима институција:

Institute for Toxicological Chemistry / Institute of Toxicological Chemistry

Велика и мала слова

Проблем писања великих и малих слова у наслову на енглеском језику јавља се веома често, поготово јер је у овом језику уобичајено да се свака реч у на-

слову пише великим почетним словом, осим везника, предлога и чланова. Ево примера:

Institute of analytical chemistry / Institute of Analytical Chemistry

Исто тако, дешава се да се у писаним радовима на српском језику често преносе правила писања из енглеског језика, нарочито када се наводе називи институција. Тако се јављају облици који у српском језику крше правописне норме по питању писања малог и великог слова, а који су допуштени, чак пожељни, у насловима и називима институција у енглеском језику: Министарство Спољних Послова уместо Министарство спољних послова (енгл. *Ministry of Foreign Affairs*) или Фармацеутски Факултет уместо Фармацеутски факултет (енгл. *Faculty of Pharmacy*).

Писање личних имена, хемијских једињења

Лична имена и презимена, имена градова, држава и друге властите именице пишу се често мимо правила прилагођеног писања (транскрипције) имена из разних језика у српски. Стога би пре писања страних назива било пожељно консултовати подробна правила транскрипције, а тачан оригинални назив навести у загради.

Писање назива хемијских елемената и једињења често не одговара писању назива које ти ентитети носе у енглеском језику. Тако се јављају верзије попут: *antioxidative*, а правилно је *antioxidant* (реч која се користи као именица, али и као придев); именице грчког порекла *analysis*, *basis*, *diagnosis*, *synthesis*, *atherosclerosis*, *dismutasis*, *hydrolysis*, које се завршавају на *-is* у једнини, граде множину променом тог наставка у *-es*, у чему се често грешти. Затим, глагол *analyse* (британска варијанта) може се наћи и у варијанти *analyze*, мада је увек боље користити британску варијанту или изворну – латинску или грчку – варијанту, које се углавном равноправно користе (на пример, *ex tempore* препарати). Такође, услед „некомпатибилности” алфабета српског и енглеског језика у смислу сликовног приказа неког гласа или групе гласова и изговора појединих слова или њихових комбинација у српском језику (*x* → *кс*, *ph* → *ф*), примећују се и следеће грешке у писању на енглеском језику: реч *peroxidation* се често у радовима јавља као *peroksidation*, *oxidi-*

smutase као *oksidismutaze*, *ribonuclease* као *ribonukleaze*, *trascriptase* као *transkriptaze*, *protease* као *proteaze*, *sulphate* као *sulfate*, *phosphotyrosine phosphates* као *fosfotirozine fosfates*. Такође треба обратити пажњу на то да код сложеница код којих нека реч треба да упути на завршену радњу глагол увек буде употребљен у прошлом партиципу: на пример, нећемо писати *homogenise* (*homogenize*) *liquid manure*, већ *homogenised liquid manure*, јер је у питању свршена радња, на шта упућује поменути облик.

ЗАКЉУЧАК

Примера оваквих недоумица у радовима здравствене науке и струке на српском и енглеском језику из којих често произлазе грешке има много у оба језика, али овде су поменути само они који су типични и најчешћи. За састављање ваљаног текста треба помно пратити промене које се дешавају у језику, а најбоље је да се, када нисмо сигурни, ипак консултује особа која је за то компетентна. Језик је жива творевина којој свако од нас доприноси и обогаћује је, што треба имати у виду, а свој стил, чак и у стручним радовима, треба изграђивати на прави начин. Неопходна је стална сарадња лингвиста, лекара и фармацеута будући да се језик стално развија и обогаћује новим терминима и изразима, како би текстови били коректно написани.

ЛИТЕРАТУРА

1. Parojčić D, Stupar D, Ilić K. Etika u profesionalnom odnosu farmaceuta i lekara – od Salernskog edikta do savremene prakse [odlomak]. Beograd: Farmaceutski fakultet Univerziteta u Beogradu; 2006.
2. Kerničan L. Functional Food in Prevention and Nutrition Therapy. In: Kerničan L. English Language in Pharmacy Practice. 2nd ed. Beograd: Grafopan; 2005. p.392.
3. Jelikić-Stankov M, Todorović M, Uskoković-Marković S. Compounds of Mo, V and W in Biochemistry and their Biomedical Activity [odlomak]. Beograd: Farmaceutski fakultet Univerziteta u Beogradu; 2007.
4. Odlomak iz vežbi obrade teksta u okviru nastave engleskog jezika na Farmaceutskom fakultetu.
5. Field M. Improving Your Written English. 3rd ed. Oxford: How to Books Ltd; 1999.
6. Hewings M. Advanced Grammar in Use. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press; 2005.
7. Cory H. Advanced Writing with English in Use. Oxford: Oxford University Press; 1999.

ANALYSIS OF IRREGULARITIES IN WRITING ENGLISH AND SERBIAN PROFESSIONAL PAPERS

Leontina KERNIČAN¹, Sofija MIČIĆ²

¹Faculty of Pharmacy, University of Belgrade, Belgrade; ²School of Medicine, University of Belgrade, Belgrade

ABSTRACT

There are many peculiarities and indecisions in the English and Serbian language. One of the crucial is doubtless a translation from Serbian into English. On the other hand, by analysing professional papers of English native speakers, a tendency of greater conciseness is shown. Thus a better knowledge of etymological structure and modern formal style in both languages is essential. Accordingly, it is of utmost importance to pay a special attention to appropriate collocations, text summarizing and various possible mistakes ranging from wrong spelling and improper use of some abbreviations of conventional titles to incorrect capitalization, hyphenated words, etc. Language is certainly a

vivid unique style of each personality, even in professional formal writing, but, by using it, we naturally enrich the expression and quality of the language as a whole.

Key words: analysis; synthesis; collocations; spelling mistakes; etymology; context

Leontina KERNIČAN
Farmaceutski fakultet
Univerzitet u Beogradu
Vojvode Stepe 450, 11221 Beograd
E-mail: lionie@eunet.yu

* Рукопис је достављен Уредништву 28. 2. 2008. године.